

Anna Ankudo – Jankowska, Jakub Glura

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Karol Sikora

absolwent Akademii Rolniczej w Poznaniu

ROZDZIAŁ XIII

PODSTAWOWE PROBLEMY SZACOWANIA STRAT W DRZEWOSTANACH USZKODZONYCH PRZEZ WIATR

WSTĘP

Do najgroźniejszych klęsk żywiołowych nawiedzających polskie lasy należą huraganowe wiatry, które do niedawna nawiedzały tylko tereny górskie. W ostatnich dziesięcioleciach silne wiatry o charakterze anomalii pogodowych dotyczą również terenów nizinnych. Powodują one głównie uszkodzenia mechaniczne w postaci połamanych wierzchołków, gałęzi oraz strzał drzew. W związku z nasileniem powstawania szkód w drzewostanach od wiatrów i zwiększaniem powierzchni szkodliwego ich oddziaływania na las powstaje konieczność wyceny strat z tego tytułu. Szkodliwe działanie wiatrów może powodować uszkodzenia lub zniszczenia drzewostanu powodujące konieczność jego odnowienia lub też może powodować uszkodzenia drzewostanu skutkujące obniżeniem się przyrostu. Może ono wyrażać się także w stratach związanych z przedterminowym wyrębem drzewostanu (PODGÓRSKI I IN. 2001)

Szacowanie wartości strat jest zagadnieniem niezwykle trudnym. Wynika to ze złożonej struktury jaką stanowi las, będący układem niezwykle zmiennym w czasie i w przestrzeni (SZRAMKA I IN. 2005). Poza tym kluczowe znaczenie ma tutaj samo zdefiniowanie straty i określenie jej zakresu znaczeniowego. Powstaje więc pytanie jaką sytuację uznamy za stratę i jaki będzie wiek drzewostanu do, którego ją odniesiemy? Czy będziemy ją ustalać w momencie powstania szkody, czy odniesiemy wartość straty do wieku rębności drzewostanu, czyli do osiągnięcia przez drzewostan dojrzałości ekonomicznej i gospodarczej.

Aspekt ekonomiczny strat powstałych w drzewostanach uszkodzonych przez wiatr dotyczy przede wszystkim zwiększenia kosztów pozyskania i zrywki z powierzchni pokłeskowych, przy jednoczesnym spadku przychodów ze sprzedaży drewna (SUWAŁA 2004). W przypadku pozyskiwania drewna z wywrotów czy wiatrolomów nadleśniczy może podwyższyć stawkę wyjściową, ustaloną na

podstawie obowiązującego katalogu norm czasu dla prac leśnych wykonywanych w zagospodarowaniu lasu, maksymalnie o 30%. Powstałe straty, jak twierdzi Suwała (2004) dotyczą także obniżenia wartości drewna, na skutek złamań, pęknięć i deprecjacji „na pniu”, zmniejszenia przyrostów masy drewna. Wynikają one także z trudności lub braku możliwości realizacji podpisanych umów na dostawy drewna, z wydatków poniesionych na walkę z ewentualnymi szkodnikami, patogenami i gryzoniami, napraw uszkodzonej infrastruktury, oraz zachwiania podaży drewna na rynku lokalnym.

Celem niniejszej pracy jest próba wyceny wartości drewna pokłeskowego, a następnie analiza strat w drzewostanach sosnowych, jakie poniosło Nadleśnictwo Syców w wyniku wichur w 2005 roku. W tym okresie nadleśnictwo było trzykrotnie nawiedzane przez klęski żywiołowe w postaci silnego wiatru oraz okiści. W dniach 30 maja i 28 lipca 2005 r. silny wiatr połączony z gradobiciem spowodował duże zniszczenia w drzewostanach. Największe uszkodzenia miały miejsce w obrębie leśnym Syców, w leśnictwach: Wioska, Komorów, Stradomia i Gaszowice¹. Konsekwencją klęsk były głównie wywrócone i pochylone drzewa, złamane gałęzie i wierzchołki oraz naderwane systemy korzeniowe. Straty w drzewostanach oszacowano wstępnie na około 80 tys. m³. W dniu 7 grudnia 2005 r. wystąpiła okiść, która pogłębiła uszkodzenia drzew pochylonych i z naderwanym systemem korzeniowym, powodując głównie ich przewracanie, pochylanie i łamanie. Wstępnie oszacowano miąższość uszkodzonego drewna na około 15-20 tys. m³. Łącznie szacowane straty powstałe przez wiatr i okiść wyniosły 75 – 80 tys. m³ drewna. Dotyczyły one głównie litych drzewostanów sosnowych oraz drzewostanów ze znacznym udziałem sosny.

MATERIAŁ I METODY

W celu ustalenia powierzchni, miąższości i wartości strat w drzewostanach sosnowych powstałych w wyniku wichury w 2005 r. w Nadleśnictwie Syców wykorzystano następujące dane źródłowe:

- Plan Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Syców na lata od 2000 do 2009,
- Bazy danych III rewizji urządzania lasu dla Sycowa wg Raportu Zespołu Badawczego (wersja 4.20, Build 20.02.2008 r.),
- opracowania i zestawienia pracowników Nadleśnictwa Syców dotyczące uszkodzeń drzewostanów z 2005 r.

W badaniach uwzględniono wydzielienia, które charakteryzowały się największymi uszkodzeniami w drzewostanach po wichurze z 2005 r., z 3 leśnictw

¹ Nie objęte badaniami.

z obrębu Syców: Komorów, Wioska i Stradomia. Do badań wybrano lite drzewostany sosnowe, w których procent uszkodzenia od wiatru był równy lub wyższy od 5.

Procentowy wskaźnik uszkodzenia drzewostanu (W_1) obliczono jako iloraz miąższości uszkodzonego drewna (wiatrowałów i wiatrołomów)² w wydzieleniu do zasobności tego wydzielenia:

$$W_1 = \frac{M_u}{Z_w} \times 100\%$$

gdzie:

W_1 - procentowy wskaźnik uszkodzenia drzewostanu,

M_u - miąższość uszkodzonego drewna w badanym wydzieleniu (m^3),

Z_w - zasobność badanego wydzielenia (m^3).

Miąższość uszkodzonego drewna

Na podstawie danych III rewizji urzędniowej dla Sycowa wg Raportu Zespołu Badawczego określono miąższość wszystkich pozyskanych sortymentów oraz miąższość sortymentów pozyskanych z uszkodzonego drewna (wywrotów i złomów) z poszczególnych wydziałów leśnictw Komorów, Wioska i Stradomia. Wielkości te badano z uwzględnieniem 3 kategorii cięć:

- trzebieże wczesne - drzewostany młodszych klas wieku (od 25 do 50 lat),
- trzebieże późne - drzewostany średnich klas wieku (od 51 do 90 lat),
- cięcia rębne - drzewostany rębne (od 91 do 120 lat).

Nadleśnictwo Syców ewidencjonowało jedynie miąższość ogółem pozyskanego drewna z wydzielenia, bez wyodrębnienia miąższości drewna pokłeskowego, w związku z tym w części badanych wydziałów miąższość pozyskanych sortymentów była większa od miąższości uszkodzonego drewna. Powstała zatem konieczność wprowadzenia korekty na podstawie, której ustalono miąższość uszkodzonego drewna według sortymentów. W tym celu zastosowano współczynnik przeliczeniowy miąższości uszkodzonego drewna (W_2). Współczynnik ten określono jako iloraz miąższości uszkodzonego drewna badanego wydzielenia do miąższości ogółem pozyskanych sortymentów w wydzieleniu.

$$W_2 = \frac{M_u}{M_s} \times 100\%$$

gdzie:

W_2 - współczynnik przeliczeniowy miąższości uszkodzonego drewna,

² W pracy przyjęto, że termin „uszkodzone drewno” i termin „wiatrowały i wiatrołomy” są tożsame i stosowane są zamiennie.

M_u - miąższość uszkodzonego drewna w badanym wydzieleniu (m^3),

M_s – miąższość pozyskanych sortymentów ogółem w badanym wydzieleniu (m^3).

W celu ustalenia miąższości uszkodzonego drewna według pozyskanych sortymentów miąższość poszczególnych sortymentów z wydzielenia skorygowano o współczynnik przeliczeniowy miąższości uszkodzonego drewna (W_2):

$$m_u = m_s \times W_2$$

gdzie:

m_u - miąższość danego sortymentu pozyskanego z uszkodzonego drewna,

m_s - miąższość danego sortymentu pozyskanego w badanym wydzieleniu.

Wartość uszkodzonego drewna

Na podstawie ustalonej miąższości pozyskanych sortymentów z wiatrowałów i wiatrołomów, dla poszczególnych leśnictw, wydzieleni i kategorii cięć, wyceniono wartość sortymentów pozyskanych z uszkodzonego drewna. Obliczenia te wykonano w oparciu o średnie ceny sortymentowe $1 m^3$ drewna jakie uzyskiwało Nadleśnictwo Syców w okresie usuwania szkód po wicherze, czyli od czerwca 2005 do końca grudnia 2006 r. Średnie ceny $1 m^3$ drewna sosnowego w Nadleśnictwie Syców w badanym okresie kształtowały się na następującym poziomie:

WB	226,16 zł/ m^3 ,
WC0 i WC1	180,24 zł/ m^3 ,
WD	134,78 zł/ m^3 ,
S10	130,44 zł/ m^3 ,
S2	108,71 zł/ m^3 ,
S3 i M	70,00 zł/ m^3 ,
S4	83,42 zł/ m^3 .

Wartość pozyskanych sortymentów z drewna pokłeskowego dla każdego wydzielenia obliczono jako sumę iloczynów ceny średniej $1 m^3$ drewna danego sortymentu oraz miąższości sortymentów pozyskanych z uszkodzonego drewna w danym wydzieleniu:

$$W_u = \sum C_{m^3} \times m_u$$

gdzie:

W_u - wartość ogółem pozyskanych sortymentów z uszkodzonego drewna w wydzieleniu,

C_{m^3} - cena średniej 1 m³ drewna danego sortymentu,

m_u - miąższość danego sortymentu pozyskanego z uszkodzonego drewna w wydzieleniu.

Wartość strat w drzewostanach

Przy ustalaniu strat w badanych drzewostanach wykorzystano zmodyfikowaną dla potrzeb niniejszej pracy metodę tablicową. Straty w badanych drzewostanach obliczono według dwóch wariantów: z wykorzystaniem średniej ceny 1 m³ drewna wg danych GUS oraz średniej ceny 1 m³ drewna w badanym okresie w Nadleśnictwie Syców. Straty obliczono stosując poniższe wzory:

a) Metoda tablicowa według ceny średniej 1 m³ drewna wg danych GUS (wariant I):

$$O_g = W_{sg} - W_u$$
$$W_{sg} = W_i \times z \times p \times C_{m^3 GUS} \times W_1$$

gdzie:

O_g - wartość straty powstałej w wydzieleniu szacowanej według średniej ceny 1 m³ GUS,

W_{sg} - wartość spodziewana uszkodzonego drzewostanu według średniej ceny 1 m³ GUS,

W_u - wartość ogółem pozyskanych sortymentów z uszkodzonego drewna w wydzieleniu,

W_i - wskaźnik wartości spodziewanej 1ha drzewostanu sosnowego na pniu w wieku rębności³,

z - zadrzewienie,

p - powierzchnia wydzielenia w ha,

$c_{m^3 GUS}$ - średnia cena 1 m³ drewna według raportu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego (GUS)

W_1 - procentowy wskaźnik uszkodzenia drzewostanu.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 czerwca 2002 roku w sprawie jednorazowego odszkodowania za przedwczesny wyrąb drzewostanu (Dz. U. RP Nr 99, poz. 905) w ustalaniu wartości strat wykorzystuje się w obliczeniach aktualną cenę sprzedaży, wynikającą z komunikatu Prezesa GUS ogłaszanego w Dzienniku Urzędowym RP „Monitor Polski” dla celów podatku

³Wskaźnik W_i odczytano z tablicy 1b dla sosny i modrzewia o wieku rębności powyżej 100 lat według załącznika do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 czerwca 2002 roku w sprawie jednorazowego odszkodowania za przedwczesny wyrąb drzewostanu (Dz. U. RP Nr 99, poz. 905).

leśnego. Z uwagi na to, że okres badawczy obejmował lata 2005 (od czerwca) do końca 2006 r. przyjęto cenę średnią 1 m³ drewna na poziomie 132,52 zł/m³ (rok 2005 - 131,35 zł/m³ rok 2006 - 133,70 zł/m³).

b) Metoda tablicowa według ceny średniej 1 m³ drewna Nadleśnictwa Syców (wariant II):

$$O_n = W_{sn} - W_u$$

$$W_{sn} = W_i \times z \times p \times C_{m3nadl} \times W_1$$

gdzie:

O_n - wartość straty powstałej w wydzieleniu szacowanej według średniej ceny 1 m³ uzyskanej w Nadl. Syców,

W_{sn} - wartość spodziewana uszkodzonego drzewostanu według średniej ceny 1 m³ uzyskanej w Nadl. Syców,

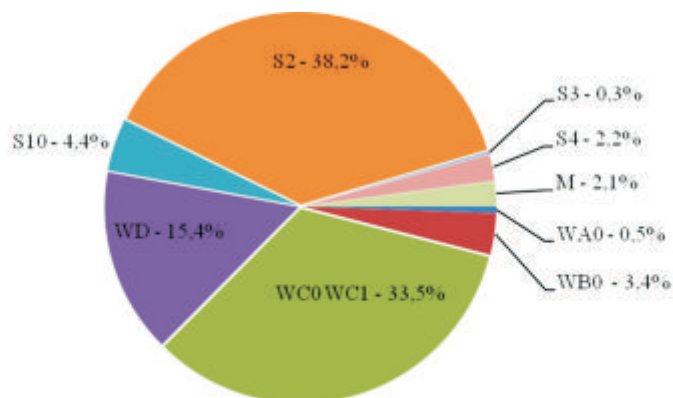
C_{m3nadl} - cena średnia 1 m³ drewna w Nadl. Syców,
pozostałe oznaczenia jak wyżej.

Dla II wariantu przyjęto cenę średnią 1 m³ drewna jaką uzyskało Nadleśnictwo Syców w okresie badawczym - 191,55 zł/m³.

WYNIKI BADAŃ

Miąższość i wartość uszkodzonego drewna

Badaniami objęto 595,57 ha drzewostanów uszkodzonych przez wiatr. Przeprowadzone badania wykazały, że w Nadleśnictwie Syców w badanych

Ryc. 1. Udział procentowy miąższości sortymentów pozyskanych z drewna pokłeskowego w Obrębie Syców
Źródło: Wyliczenia własne na podstawie danych źródłowych Nadl. Syców za okres 01.06.2005 - 31.12.2006

wydzieleniach po wichurze w 2005 r., miąższość drewna pozyskanego z wiatrowałów i wiatrołomów wynosiła łącznie 3 5967 m³, w tym w trzebieżach

Tab. 1. Miąższność (m³) pozyskanych sortymentów z wiatrowalów i wiatrołomów według kategorii cięć w leśnictwie Komorów, Stradomia i Wioska.

pozyskane sortymenty	Leśnictwo Komorów			Leśnictwo Stradomia			Leśnictwo Wioska				pozyskane sortymenty ogółem [m ³]
	kategoria cięć			kategoria cięć			kategoria cięć				
	trzebieże wczesne [m ³]	trzebieże późne [m ³]	cięcia rębne [m ³]	trzebieże wczesne [m ³]	trzebieże późne [m ³]	cięcia rębne [m ³]	trzebieże wczesne [m ³]	trzebieże późne [m ³]	cięcia rębne [m ³]		
WA0		82	114								196
WB0		164	559		77	160		36	243		1239
WC0 WC1	53	2551	2777	23	1475	2654	27	1300	1186		12046
WD	10	978	1245	23	722	1537	20	619	384		5538
S10	356	334		27	143		71	582	61		1574
S2	4566	3954	614	1004	1039	634	755	1013	160		13739
S3	9						49	40			98
S4	53	165	169	10	74	107		181	20		779
M	154	82	55	32	74	211	74	75			757
ogółem	5201	8310	5533	1120	3604	5303	996	3846	2054		35967

Źródło: Wyliczenia własne na podstawie danych źródłowych Nadleśnictwa Syców za okres 01.06.2005 - 31.12. 2006

Tab. 2. Wartość (zł) pozyskanych sortymentów z wiatrowałów i wiatrolomów według kategorii cięć w Lesnictwie Komorów, Stradomia i Wioska.

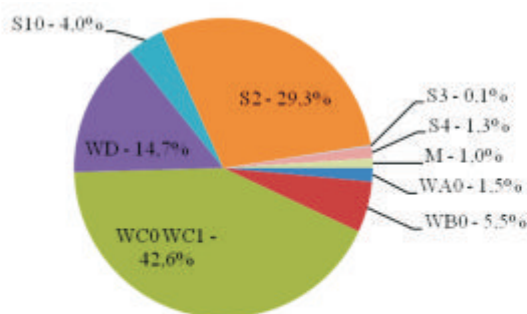
pozytskane sortymety	Lesnictwo Komorów			Lesnictwo Stradomia			Lesnictwo Wioska			wartość pozytskanych sortymetów ogółem [zł]
	kategoria cięć			kategoria cięć			kategoria cięć			
	trzebieże wczesne [zł]	trzebieże późne [zł]	cięcia rębne [zł]	trzebieże wczesne [zł]	trzebieże późne [zł]	cięcia rębne [zł]	trzebieże wczesne [zł]	trzebieże późne [zł]	cięcia rębne [zł]	
WA0		31 169,84	43 333,68							74 503,52
WB0		37 090,24	126 423,44		17 414,32	36 165,60		8 141,76	54 956,88	280 192,24
WC0 WC1	9 552,72	459 792,24	499 985,76	4 145,52	265 854,00	478 356,96	4 866,48	234 312,00	213 764,60	2 170 630,28
WD	1 347,80	131 814,84	168 070,70	3 054,11	97 311,16	207 156,86	2 695,60	83 428,82	51 755,52	746 635,41
S10	46 436,64	43 566,96		3 564,27	18 652,92		9 261,24	75 916,08	7 956,84	205 354,95
S2	496 369,86	429 839,34	66 639,23	109 144,84	112 949,69	68 922,14	82 076,05	110 123,23	17 393,60	1 493 457,98
S3	630,00						3 430,00	2 800,00		6 860,00
S4	4 421,26	13 764,30	14 097,98	834,20	6 173,08	8 925,94		15 099,02	1 668,40	64 984,18
M	10 780,00	5 740,00	3 850,00	2 239,30	5 180,00	14 770,00	5 180,00	5 250,00		52 989,30
ogółem	569 538,28	1 152 777,76	922 400,79	122 978,91	523 535,17	814 297,50	107 509,37	535 070,91	347 495,84	5 095 604,53

Źródło: Wyciezenia własne na podstawie danych źródłowych Nadlesnictwa Syców za okres 01.06.2005 - 31.12. 2006

wczesnych pozyskano 7 317 m³, trzebieżach późnych -15 760 m³, a w cięciach rębnych 12 890 m³. Miąższość sortymentów pozyskanych z uszkodzonych drzewostanów według badanych leśnictw i kategorii cięć przedstawia tabela 1.

Strukturę sortymentową drewna pokłeskowego prezentuje rycina 1.

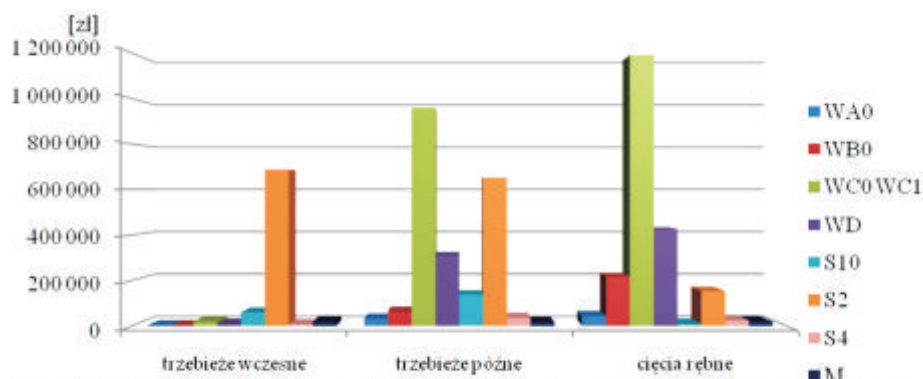
Wartość sortymentów pozyskanych z powierzchni pokłeskowych wyniosła łącznie 5 095 605 zł. W trzebieżach wczesnych pozyskano sortymenty o wartości 800 027 zł, w trzebieżach późnych o wartości 2 211 384 zł, a cięciach rębnych o wartości 2 084 194 zł. Wartość sortymentów pozyskanych z uszkodzonych drzewostanów w badanych leśnictwach według kategorii cięć przedstawia tabela 2. Największym udziałem procentowym w wartości pozyskanego drewna charakteryzowały się sortymenty WC0, WC1 i S2, które stanowiły ponad 70%

Ryc. 2. Udział procentowy wartości sortymentów pozyskanych z drewna pokłeskowego w Obrebie Syców.
Źródło: Wyliczenia własne na podstawie danych źródłowych Nadl. Syców za okres 01.06.2005 - 31.12.2006

wartości pozyskanego drewna (rycina 2).

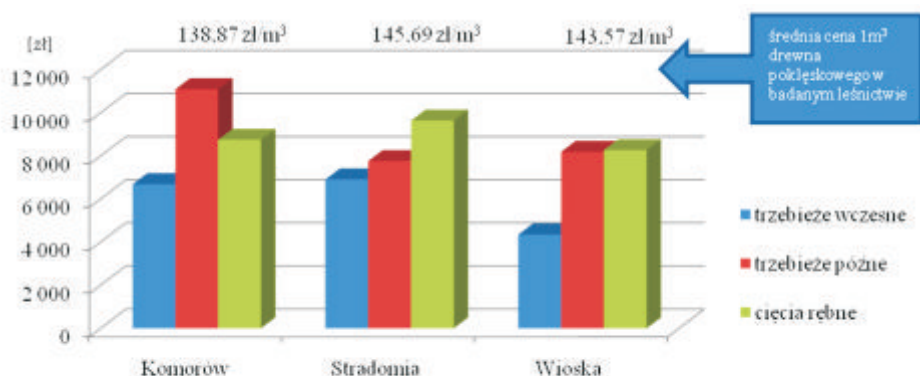
Taki rozkład wynika przede wszystkim z faktu, że pozyskiwanie miało miejsce głównie w drzewostanach średnich klas wieku i w drzewostanach rębnych. Należy

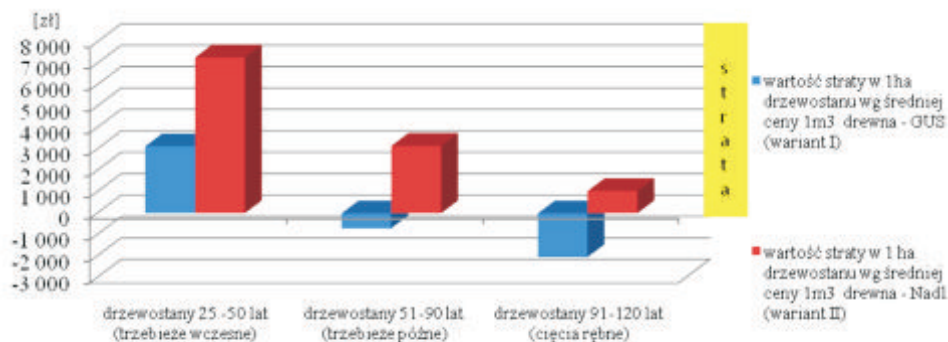
Ryc. 3. Wartość (zł) sortymentów pozyskanych z powierzchni pokłeskowych według kategorii cięć.
Źródło: Wyliczenia własne na podstawie danych źródłowych Nadl. Syców za okres 01.06.2005 - 31.12.2006

przypuszczać, że na strukturę sortymentową pozyskanego drewna mogły mieć również wpływ uszkodzenia drewna powstałe po wicherze. Wartość pozyskanych sortymentów z wiatrołomów i wiatrowałów z podziałem na kategorie cięć prezentuje rycina 3.

Wartość pozyskanego drewna z 1 ha uszkodzonego drzewostanu wynosiła średnio 8 556 zł, przy czym największą wartość uzyskano w trzebieżach późnych – 9 354 zł/ha, następnie w cięciach rębnych 8 997 zł/ha, natomiast najniższą wartość uzyskano w trzebieżach wczesnych – 6 275 zł/ha. Średnia cena sortymentów wyrobionych z drewna pokłeskowego kształtowała się na poziomie 141,67 zł/m³. Najniższą średnią cenę uzyskało nadleśnictwo za surowiec pozyskany w trzebieżach wczesnych - 109,34 zł/m³, w trzebieżach późnych - 140,32 zł/m³, a najwyższą z sortymentów pozyskanych w cięciach rębnych - 161,69 zł/m³.

Ryc. 4. Wartość pozyskanego drewna z 1ha uszkodzonego drzewostanu według leśnictw i kategorii cięć
Źródło: Wyliczenia własne na podstawie danych źródłowych Nadl. Syców za okres 01.06.2005 - 31.12.2006

Ryc. 5. Wartość strat ogółem (zł) w drzewostanach obrębu Syców

Źródło: Wyliczenia własne na podstawie danych źródłowych Nadl. Syców za okres 01.06.2005 - 31.12.2006.

Tab. 3. Wartość strat (zł) w drzewostanach według kategorii cięć w lesnictwie Komorów, Stradomia i Wioska

wyszczególnienie	trzebieże wczesne				trzebieże późne				użytkowanie rębne			
	Komorów [zł]	Stradomia [zł]	Wioska [zł]	razem leśnictwa [zł]	Komorów [zł]	Stradomia [zł]	Wioska [zł]	razem leśnictwa [zł]	Komorów [zł]	Stradomia [zł]	Wioska [zł]	razem leśnictwa [zł]
wartość drewna pozykanego z uszkodzonych drzewostanów	W u 569538,28	122978,91	107509,37	800026,56	1152777,76	523535,17	535070,91	2211383,84	922400,79	814297,50	347495,84	2084194,13
wartość spodziewana uszkodzonych drzewostanów wg średniej ceny 1m ³ drewna - GUS	W sg 866860,52	161581,86	178104,82	1206547,21	1092799,18	457072,71	495979,94	2045851,83	700681,511	653920,299	254868,973	1609470,78
wartość spodziewana uszkodzonych drzewostanów wg średniej ceny 1m ³ drewna - Nadl.	W sn 1252996,78	233557,24	257440,23	1743994,25	1579578,04	660672,19	716910,34	2957160,57	1012794,62	945203,994	368398,368	2326396,99
wartość straty w drzewostanach wg średniej ceny 1m ³ drewna - GUS (wariant I)	O g 297322,24	38602,95	70595,45	406520,65	-59978,58	-66462,46	-39090,97	-165532,00	-221719,28	-160377,20	-92626,87	-474723,35
wartość straty w drzewostanach wg średniej ceny 1m ³ drewna - Nadl. (wariant II)	O n 683458,50	110578,33	149930,86	943967,69	426800,28	137137,02	181839,43	745776,73	90393,83	130906,49	20902,53	242202,85

Tab. 4. Wartość strat (zł/ha) w 1 ha drzewostanu według kategorii cięć w lesnictwie Komorów, Stradomia i Wioska

wyszczególnienie	trzebieże wczesne				trzebieże późne				cięcia rębne			
	Komorów	Stradomia	Wioska	wartość średnia dla lesnictw [zł/ha]	Komorów	Stradomia	Wioska	wartość średnia dla lesnictw [zł/ha]	Komorów	Stradomia	Wioska	wartość średnia dla lesnictw [zł/ha]
wartość drewna pozyskanego z 1ha uszkodzonego drzewostanu	6694,94	6920,59	4359,67	6175,90	11105,76	7773,35	8199,06	9354,02	8759,74	9651,51	8275,68	8996,78
wartość spodziewana 1 ha uszkodzonego drzewostanu wg średniej ceny 1m ³ drewna - GUS	10189,97	9092,96	7222,42	9314,09	10527,93	6786,53	7600,06	8653,83	6654,15	7750,63	6069,75	6947,56
wartość spodziewana 1 ha drzewostanu wg średniej ceny 1m ³ drewna - Nadl.	14729,01	13143,34	10439,59	13462,98	15217,51	9809,54	10985,45	12508,61	9618,18	11203,08	8773,48	10042,29
wartość straty w 1ha uszkodzonego drzewostanu wg średniej ceny 1m ³ drewna - GUS (wariant I)	3495,03	2172,37	2862,75	3138,19	-577,83	-986,82	-599,00	-700,19	-2105,60	-1900,88	-2205,93	-2049,22
wartość straty wg średniej w 1ha uszkodzonego drzewostanu ceny 1m ³ drewna - Nadl. (wariant II)	8034,07	6222,75	6079,92	7287,07	4111,76	2036,18	2786,38	3154,59	858,44	1551,58	497,80	1045,51

Źródło: Wyciecznia własne na podstawie danych źródłowych Nadleśnictwa Syców za okres 01.06.2005 - 31.12. 2006

Wartość pozyskanego drewna w badanych leśnictwach przedstawia rycina 4.

Wartość strat w drzewostanach

Wartość strat w drzewostanach powstałych w Obrębie Syców po wichurze w 2005 r. wykazywała duże zróżnicowanie w zależności od przyjętej do wyceny ceny średniej 1m³ drewna (rycina 5).

Wyższe straty w drzewostanach osiągnięto w przypadku zastosowania II wariantu wyceny. Należy to tłumaczyć wyższą o blisko 45% ceną za 1m³ drewna uzyskiwaną w nadleśnictwie w stosunku do ceny 1m³ drewna ustalonej według GUS. Wartość strat w drzewostanach leśnictw Komorów, Stradomia i Wioska, z podziałem na kategorie cięć, prezentuje tabela 3.

Przy zastosowaniu I wariantu wyceny, badane leśnictwa wykazały stratę jedynie w przypadku drzewostanów młodszych klas wieku (trzebieże wczesne). W drzewostanach średnich klas wieku i drzewostanach rębnych przychody ze sprzedaży drewna pokłeskowego były wyższe od ich szacowanej wartości spodziewanej, tzn. w tych drzewostanach nie powstały straty⁴. W przypadku zastosowania do wyceny strat ceny średniej 1m³ drewna dla Nadleśnictwa Syców (II wariant) we wszystkich grupach wiekowych drzewostanów stwierdzono straty, które łącznie wynosiły blisko 1 932 000 zł. Podobnie, wartość strat przypadających na 1 ha drzewostanu wykazywała duże zróżnicowanie w zależności od wieku drzewostanu, przy czym w obu wariantach najwyższe straty stwierdzono dla drzewostanów młodszych klas wieku. W wariantcie I w drzewostanach średnich klas wieku i drzewostanach rębnych, przychody ze sprzedaży drewna pokłeskowego były wyższe od wyszacowanej wartości spodziewanej tych drzewostanów, a dochody z tego tytułu wynosiły odpowiednio 600 zł/ha i 2050 zł/ha (tabela 4).

PODSUMOWANIE

Wycena wartości lasu jak twierdził T. Molenda jest nauką i sztuką. Wyniki wyceny mogą się różnić w zależności od przyjętego sposobu wyceny, zatem wybór odpowiedniej metody ma tu podstawowe znaczenie. Niezbędna jest nie tylko wiedza teoretyczna z zakresu podstaw, zasad oraz metod szacowania wartości lasu, ale także duże doświadczenie w doborze właściwych, zależnych od sytuacji w lesie, metod wyceny wartości i strat w drzewostanach [Szramka i in. 2005]. Wartość powstałych w drzewostanach strat od wiatrów uzależniona jest w dużej mierze od stopnia uszkodzenia drzewostanu oraz możliwości pozyskania z niego surowca. W przypadku wiatrowałów pozyskuje się praktycznie surowiec „bez strat”

⁴ W tabelach wyższe przychody ze sprzedaży drewna pokłeskowego od szacowanej wartości spodziewanej drzewostanów oznaczone są wartościami ujemnymi.

i wyrabia się z nich wszystkie sortymenty drewna okrągłego. Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono zróżnicowanie wartości uszkodzonego drewna w zależności od wieku drzewostanów. W drzewostanach średnich klas wieku i drzewostanach rębnych pozyskuje się cenne, a więc droższe sortymenty, co warunkuje wyższą wartość drewna, w porównaniu z pozyskaniem surowca w młodszych drzewostanach.

Dokonując wyceny strat należy przyjąć założenie, iż wartość spodziewana drzewostanu nie powinna przewyższać wartości pozyskanego z niego drewna. Jednym z czynników warunkujących realizację tego założenia jest przyjęcie, do ustalenia wartości spodziewanej uszkodzonego drzewostanu, odpowiedniej ceny 1 m³ drewna. Mając to na względzie, wyniki badań w przypadku Nadleśnictwa Syców wskazują na celowość zastosowania w szacowaniu strat drzewostanów ceny średniej 1 m³ drewna ustalonej na poziomie nadleśnictwa (wariant II). Przeprowadzone badania mają jednak charakter wstępny oraz wymagają szerszego i wieloaspektowego podejścia do problemu. Oprócz identyfikacji i analizy wpływu czynników bezpośrednio wpływających na wartość strat, takich jak: stopień i powierzchnia uszkodzenia; skład gatunkowy, wiek, zadrzewienie i bonitacja drzewostanu oraz wartość pozyskanych sortymentów, w wycenie należałoby uwzględnić również czynniki pośrednie związane z następstwem ich powstawania.

LITERATURA

1. Podgórski M., Beker C., Biczkowski Z., Najgrakowski T., Turski M. (2001): Podstawy wyceny lasów, Zachodnie Centrum Organizacji, Zielona Góra, s. 194.
2. Sikora K. (2008): Próba analizy strat w drzewostanach Nadleśnictwa Syców powstałych po wichurze z 2005 roku. Maszynopis pracy magisterskiej wykonanej w Katedrze Ekonomiki Leśnictwa AR Poznań.
3. Rozporządzenia Ministra Środowiska z 20 czerwca 2002 r. w sprawie jednorazowego odszkodowania za przedwczesny wyrąb drzewostanu, (Dz. U. nr 99, poz. 905).
4. Suwała M. (2004): Metody oraz koszty i opłacalność pozyskania drewna ze złomów i wywrotów. Sylwan 3: 63-71.
5. Szramka H., Adamowicz K., Ankudo-Jankowska A., Glura J. (2005): Wybrane zagadnienia z ekonomiki leśnictwa, AR Poznań.